

Inserati se sprejemajo in velja tristoletna petit-vrsta: 8 kr. če se tiska enkrat, 12 kr. če se tiska dvakrat, 15 kr. če se tiska trikrat. Pri večkratnem tiskanju se cena primeroma zmanjša.

Rokopisi se ne vračajo, nefrankovana pisma se ne sprejemajo.

Naročnino prejema opravništvo (administracija) in ekspedicijska na mestnem trgu h. št. 9, II. nadstropje.

Vredništvo je na mestnem trgu h. št. 9, v II. nadstropju.

SLOVENEK.

Političen list za slovenski narod.

Po pošti prejemam velja:

Za celo leto . . .	15 gl. — kr.
Za pol leta . . .	8 " — "
Za četrt leta . . .	4 " — "
Za en mesec . . .	1 " 40 "

V administraciji velja:

Za celo leto . . .	13 gl. — kr.
Za pol leta . . .	6 " 50 "
Za četrt leta . . .	3 " 30 "
Za en mesec . . .	1 " 10 "

V Ljubljani na dom pošiljam velja 1 gl. več na leto.

Izhaja vsak dan, izveniš nedelje in praznike, ob 1/2 6 popoldne.

Mera je bila polna.

Prav po nepotrebnem in za vso avstro-ogersko državo v silno neprilичnem času so spravili Madjari hrvaško vprašanje na dan. Tisza vendar prehudo skuša moč in silo ogerske države, tako, da postane nevarno za skupno državo, sedaj ko hoče Avstrija bosniško vprašanje vendar enkrat končno rešiti in svoje stanje na balkanskem poluotoku vtrditi. Ogri ne morejo nikdar pozabiti l. 1848 in da so bili takrat Hrvatje njih sovražniki, se ve, da na korist avstrijski državi. Maščevanje za Vilagos jim še zmirom roji po glavi, in sedaj pridejo s tem na dan, ko je vsled sodnijske obravnave v Niredzhazi vse tako napeto. Tisza in tovariši dobro vedó, koliko so uže v teh desetih letih Hrvate materijelno oškodovali, v pravnih zadevah pa dražili, lahko so vedeli, da se bodo vendar-le enkrat Hrvatje naveličali tega ščipanja. Vže pred dvema leti, ko je bil Mrzović župan zagrebški, prišli so grbi z ogerskimi napisi, a župan je rekel, da on ne more porokovati za mir, ako bodo razobesili te grbe na davkarskih poslopih, in Hrvatje ne bodo trpeli, da bi bil madjarski jezik poleg hrvaškega uradni jezik. Takrat so odjenjali, a založeno ni odloženo. Porabili so sedaj čas, ko je šolska mladež na počitnicah, ker mislili so, le mladež je zoper pomadjarenje, drugim je pa to vse jedno. Ali kako zelo so se zmotili, — kako kratko je bilo veselje in kako bitka prevara, ko so rekli, le druhal v Zagrebu je zoper ogerske napise, drugo je pa vse zadovoljno!

Razdraženost zoper Oggersko je velika in to, kar ogerski listi priporočajo, je olje v ogenj. Zadostenje mora biti, grbi z ogerskimi napisi se morajo zopet obesiti, da bi pa hrvaški uradniki to slavnost povelicevali, tega bodo javalne učakali Madjari? Obsedni stan hočejo vpeljati, a kakšno slavo si hočejo dobiti s tem činom,

ko se prelomuje postavna pogodba, katero ste sklenili dve deželi med sabo in katero je kralj slovesno potrdil. Ako ostanejo Madjari trimoglavci, koristilo bode to le tisti stranki, ki noče nič slišati o zvezi z Oggerskim, nasledek temu bi bil, da bi se morala razdeliti ogerska krona, ako ni še kaj hujega. — Nihče se ne zmeni za to, ako „Pest. Lloyd“ žuga, da se bode odsihmal Hrvatom le jemalo, a nič ne privolilo, ako se prostovoljno ne podvržejo; saj Hrvatom to ni nič novega, leta in leta se to vže ponavlja več ali manj, sicer viteški narod Madjarov je proti Hrvatom neplemenitnega obnašanja: „magyarica fides, nulla fides“ odmeva po Hrvaskem. V Budapešti so pa to stvar vso presukali, iz vprašanja zaradi napisov so pa naredili vprašanje zaradi grbov. Sicer nekteri previdni zares obžalujejo, zakaj da so Hrvatje preslišali tiste, ki so jim svetovali, naj grbe sami postavijo nazaj, da potem vsemu vprašanju ostrine pogladijo; a navadno je tako, kedar se strasti zbude, prevpije se pamet; kriv pa je le tisti, ki je začel, zaradi njega tudi nedolžni trpé.

Politični pregled.

V Ljubljani, 3. sept.

Avstrijske dežele.

Deželna zborna v **Gorici** in na **Predartskem** nadaljujeta svoje delo, da dovršita nalogo, katero imajo deželni zbori. Danes v ponedeljek se bode začel tudi deželni zbor na Koroškem, in kakor je slišati, bode zboroval dalje časa, ker ima dovršiti mnogo stvari.

Iz **Linca**. Presvitli cesar so prišli v Lince 1. septembra ob 7^{3/4} zjutraj. Na kolodvoru so jih pričakovali deželski in duhovski oblastniki in srenjski zastopniki.

Vstane v Zagorji na **Hrvaskem** ni bil tako krut, kakor se je po svetu trobilo. Ne umorjen, niti ranjen ni bil kak žandar. — Hudo ranjena sta bila srenjski notar in župan,

umorjen pa kmetov eden, a trije so bili ranjeni. V teh okoliščinah, kakor je bilo na hrvaškem Zagorji, bi se bili tudi druge ljudje vzdignili. Notar je bil ljudem trn v peti, a vlada ga ni hotela prestaviti. — Zakupnik v tem kraju, jud po rodu, a v slabem pomenu te besede tudi po dejanji, je ljudi žulil, kar je bilo moči, kmetje so ga dobro našeskali, a premoženja se niso dotaknili, marveč še stražo postavili pred vrata njegove hiše. — Davkar v Bistrici je za 30.000 gold. kaso ogoljufal, a kmetje so morali davke še enkrat plačati, kajti David je rekel, država ne sme nič zgubiti. Taki so ti razupiti Hrvatje, kaj se vé, ali bode vlada rabila samo puške in kroglice, da vstajo zaduši. — Veliko silnejši je pa vstanek na Madjarskem. Tam se ne vzdigujejo le zatirani kmetje, ubogi seljaki, kaki zbegani rokodelski dečki in nižje ljudstvo, marveč med vstasi nahajamo plemiče, spleh ljudi boljših stanov. Oggerska vlada tedaj zahteva strogega postopanja in resnobnega delovanja, naj bode kriv ta ali oni, sodnijam je to ukazano pod lastno odgovornostjo. Tudi tukaj prašamo, ali bode ogerska vlada vedla rabiti za vdušenje vstanka kake druge pripomočke, kakor le vojaško silo, to le za trenotek kaj izda, a ko je zatrt sila se silo, mora nastopiti pravica tu, pravica tam, pravica ne na vzgor, pravica ne na vzdol in ljudstvo se ne bode vzdigovalo.

Iz **Zagreba**, 1. septembra. Ministerski svetovalec David je včeraj zvečer nemudoma odšel z obitelji v Budapešto. Nemir je nastal na kolodvoru, ker so nekteri mladiči v vagon kamnje metali. Ali bode prišel še nazaj, se ne vé. Nemiri v Zagorji se ponavljajo. V Krapini so se sprli, 1 kmet je bil umorjen, 3 ranjeni, 14 zaprtih. Šla je pomoč tje. (Tega pa poročilo ne pove, kdo je zopet začel, brž ko ne, so vojak kmetov iskali; a ti so se branili.)

Vnanje države.

Iz **Berolina**, 2. sept. Ko je državni zbor sprejel v tretjem branji kupčijsko pogodbo s Španjsko, in ko je odobril ravnanje vlade, ki je vpeljala to postavbo še pred posvetovanjem v zboru, bil je s cesarskim pismom zaključen.

Iz **Petrograda**, 28. avgusta. Cesarski dvor je šel v Kodanj na Dansko, odsočni so

Listek.

Zrakoplovi.

(Dalje.)

Ali zrakoplov so znali ljudje takoj v početku rabiti tudi v znanstvene namene. Leta 1804 sta napravila tako znanstveno ekspedicijsko Biot in Gay-Lussac, člana francoske akademije. In njun pot je imel dober uspeh, ker sta odkrila stvari, ki so razpršile neke krive nazore. Kmalo za tim se vzdigne sam Gay-Lussac z zrakoplovom v višino 7016 metrov nad morjem. V tej silni višini stalo je živo srebro v barometru samo 32 centimetrov visoko, v tem ko je na zemlji kazalo 76 cm. Toplomer, ki je na zemlji kazal + 27°, pal je tu 9° pod ničlo. Zrak je bil gori jako suh, Gay-Lussac ga je prinesel v dobro zaprtih steklenicah dol na zemljo, ter se je našlo, da

so njegove sestavine ravno take, kakor so tudi sestavine zraka, ki ga dihamo na površini zemlje.

Na Angleškem je prišel l. 1862 in 1863 Glaisher z zrakoplovom do višine 11.000 metrov. V tej silni višini je naravno zrak jako redek, Glaisher in njegov spremljevalec Coxwell sta se bila onesvetila vsled tega, ter samo s svojimi pripravami sta spoznala, da sta bila tako visoko. Kljuba temu dal je njun pot znamenite podatke o padanju temperature v velikih višinah. On je potrdil, da je gori velika struga toplega zraka, ki se giblje od jugozahoda proti severo-iztoku. Ta struga bi odgovarjala zapadni strugi (Golf stream) v atlantskem oceanu. V obče se je zdelo Glaisherju, da so v višini zračne struge pravilneje in hitreje od onih na zemlji. Nebo je bilo pri tej plovitbi jako oblačno. Glaisher je videl v največjih višinah, do katerih je prišel, še visoko

nad sabo oblake. Cim se človek višje popne, tim rejši je zrak, tim hitreje mora tedaj dihati in tim hitreje mu bije žila. Glaisher pripoveda, kako je ta redki zrak na-nj uplival, on pravi: pri 5000 metrov pomodrine so mi ustnice, v večji višini postale so mi črne, sree mi je tolklo tako jako, da sem ga mogel čuti, dihanje postajalo mi je vse slabje, a v višini 9000 metrov zapustila me je zavest.

Najnovejši čas je zbudil v celem naobraženem svetu veliko sočutje tragični konec zračne plovitbe, katero so napravili v znanstven namen Gaston-Tissandier, Crocé-Spinelli in Sivel. Od teh treh se je vrnil samo prvi živ na zemljo. Zrakoplov „Zénith“, na katerem so se na pot podali, bil je preskrbljen z vsemi potrebnimi fizikalnimi pripravami. Zrakoplovci so vzeli v mehavih tudi čistega kisika s sabo, da imajo kaj za dihanje, kedar pridejo v ono silno višino, kjer je zrak tako redek, da v

tudi skoro vsi veliki knezi, udje državnega sveta, skoraj vsi ministri so na počitnicah in Petrograd izgleda, kakor bi bilo vse mrtvo.

Pri cerkvi sprave, ki ima tam biti, kjer je bil car Aleksander II. smrtno ranjen, pridno delajo. Vže 850.000 rubljev denarja se je nabralo. Srebrni, oziroma pozlačenih vencev se je položilo na grob Aleksandra II. dosedaj 105.

Živimo v miru, in ne moremo se dosti načuditi o pisanju po časopisih, ki sanjarijo o *rusko-francoski zvezi*. Vsak pozna miroljubno politiko našega cesarja in naše gospodarske razmere se ne dajo drugače zboljšati, nego v miru.

Iz Berolina, 1. sept. Državni zbor je sprejel v večerni seji v drugem branji vse točke kupčijske pogodbe s Španjskim, tudi končni protokol. Mednarodna pogodba zastran ribštva po severnem morji se je sprejela tudi v prvem in drugem branji. Državni zbor je dobil še predlogo, v kateri se vlada opravičuje, da je oklecala mal obredni stan v Lipsku.

Med **Berolinom** in **Petersburgom** dela se na to, da se še letos snideta nemški in ruski cesar. V to svrhu odšel je baje moskovski ces. namestnik v nemški Babelsberg potrebno prireditelj. Ako je res, je tudi tukaj Bismark svojo roko stegnil, da Rusijo Francoski — odtuji. Sešla naj bi se cesarja v mestu Svinemünde ob priliki, ko se bo ruski car iz Danskega vračal. Čudno je to, da se letos vsi veleoblastniki na Nemško k ondotnjim manevrom podajajo. Sedaj je tudi laški kralj izrekel željo, da bi šel rad na Nemško k vojaškim vajam.

Angleži, katerim francoska ekspedicija v Tonkin od kraja ni posebno dopadala, govoré tudi o napovedanem miru med Francoskim in deželo Anam. „Times“ mislijo, Francozje smejo zadovoljni biti, in vojske s Kitajskim sedaj ne bode. „Standard“ pa misli, pogodba bode še le kaj vredna, ako jo Kitajsko sprejme. Ako bode Francoska zadovoljna, da bode samo ime imela pokroviteljstva Tonkina in Anama, sedaj lahko s častjo odstopi, ako pa hoče te dežele imeti za francoske pokrajine, bode pogodba malo koristila. — (Poglavarji in oblastniki v vzhodni Aziji so nezanesljivi in nikoli se ne morejo diplomati in vojaki ná-nje zanašati.)

Iz Novega Jorka, 31. avgusta. Dvoje bark amerikske marine je dobilo povelje odjadirati v morsko ožino „Sunda“ poleg otoka Jave, ker strahoviten potres je v ti ožini morská tla na več krajin vzdignil, da je vožnja nevarna postala, o tem se tedaj hočejo Amerikanci prepričati.

Izvirni dopisi.

Iz Ljubljane, 2. sept. (*Graška „Tagespost“*) jela se je pečati z nemci na Kranjskem in

poganjati se za-nje, kakor da bi bili zdaj sirote brez štarišev in ona jim postavljena za varuhinjo ali mačeho. Dobro, naj izvršuje posel, če ji ga je kdo izročil. Ali če se kdo vsiluje komu, za govornika ali varuha, mora vendar poznati njegove razmere in potrebe, in če jih vzame več pod svoje krilo, mora vsaj vedeti njih število. Pri tetki „Tagespošti“ pa ni tega ne onega, ona namreč ne pozna ne števila in ne težav ali potreb naših „nemcev“, to dokaže sijajno v listu, ko piše o njih.

Tu le kratek posnetek „Tagespoštnega“ spisa. Po graški „teti“ je na Kranjskem veliko več „nemcev“, kakor vemo mi in sploh ljudje, ki znajo šteti. V Ljubljani jih najde 7000 do 8000, čeravno jih je zelo pristransko (namreč nemcem prijazno) številjenje našlo le 5000; dalje jih najde po drugih kranjskih mestih, „kjer se pa topé, kakor sneg na solnei“. Kočevarjev našteje 26.000, čeravno natančna statistika vé le za 20.900 (med kterimi je pa tudi veliko Slovencev).

In da se temu številu pridene jih še nekaj, najde jih pisec „Tagespoštnega“ članka tudi v Sorici in Nemških rovtah, čeravno je vsakemu, kdor je kdaj tam bil, znano, da tam nihče več ne zna nemški. Te hočejo zdaj rešiti nemško-narodnega propada in to naj stori nemški „šulferajn“, ki je za nemško šolo v Sorici že dovolil 500 gold.

S tem pokaže „Tagespost“, da ne pozna ne števila, ne potreb tistih, kterim se vsiluje za mačeho ali varuhinjo. Kaj prašajo Sorčani in Rovtarji po nemščini! Saj živé s svojimi slovenskimi sosedi v lepem prijateljstvu, in so že sami popolno Slovenci, nemškega korena ne čutijo v sebi več in volijo prav navdušeno vsi narodne poslance. „Šulferajn“ s svojimi 500 gold. ne bo zbudil v njih več nemškega duha in čemu bi ga tudi vzbujal? Saj so ljudje popolno zadovoljni s tem, kar so, in dobro vedó, da bi tak „jezični otok“ v sredi Slovencev se ne mogel obdržati, pač pa bi se iz vsega tega utegnila izemiti nepotrebna in škodljiva mržnja med njimi in slovenskimi sosedi. Ako ima za te ljudi nemški „šulferajn“ res kaj pravega sočutja in kaj denarjev odveč, pomaga naj jim materijelno, posebno v slabih letinah, in za to mu bodo gotovo bolj hvaležni, kakor za nepotrebno in gotovo brezvspešno nemško šolo.

Konečno še to. Ker že „Tagespost“ pobira nemce povesod, kjer so kedaj bili, naj ne pozabi

tudi Bitnjega, to je dolge vasi med Kranjem in Loko, ki je nastala tudi po nemških kolonistih. Če gre njen dopisnik preiskavat in popraševati tje po nemcih, dobil bo vsaj še dosti nemških imen, česar pa v Sorici in v Rovtih več ni; samo pripravljen mora biti na to, da bo možak z nemškim imenom čudno pogledal ga, ako ga bo oni ogovoril nemški, in če bo v njem iskal nemškega duha, naletel bo na prav krepek slovenski odgovor.

Toraj podučite se bolje o naših razmerah, predno pišete o prebivalcih naše dežele.

Z Dolenjskega, 25. avgusta. (*Nekaj starinskega*). Najbolj razprošteno polje na Dolenjskem je gotovo polje med Leskovcem, Št. Jernejem, Kostanjevico in Čatežem. Po prostoru je nekako podobno polju med Ljubljano Kamnikom, Kranjem in Loko. Obtekate, tako rekoč obrobljate ga vsaka od druge strani na Gorenjskem Sava in Ljubljanska, tam doli pa Sava in Krka. Tla velicega polja med Št. Jernejem in Čatežem, Leskovcem in Kostanjevico so res klasična tla. Iz njih se izkopavajo starinske reči: denarji, zlate verižice, starinske posode itd. Pisatelj teh vrstic je imel 6 starinskih bakrenih krajcarjev. Jeden s prsno vzbokano podobo cesarja Avgusta, velikosti sedanjih četrtakov; drugi je imel napis: „SPQR“, tedaj iz časov rimske ljudovlade; manjše krajcarje je rja ogledala, da ni bilo več mogoče brati, niti podob spoznati. Vsi ti denarji so bili oddani v ljubljanski muzej. Izkopane so bile pa te starinske reči okoli sedanjega Drnovca, kjer stoji cerkev sv. Janeza. Na to mesto nekteri zgodovinarji stavijo staro mesto Novodunum. V srednjemu veku so bili zlasti trdnjave ali gradovi, kteri so bili turškim navalom nasproti postavljeni, obdani z rovi in obzidjem. Sedaj se od teh vidijo tu pa tam le še kake razvaline. Samo v mozelski fari na Kočevskem se vidi okoli cerkve tako ozidje, ki gradi cerkev od vseh strani, in je skoraj tako visoko, kakor cerkev sama. Razvalin tacega grada se vidi nekoliko v fari sv. Križa poleg Kostanjevice, ki se zove: Stari grad. Na vrhu hribea se kaže sled poprejšnjega grada, ki je bil prava trdnjava za grajščaka in za kmete, ki so v sili ondi iskali zavetja. Še sedaj je videti rov, ki je bil okoli gradu, in oklepa ves prostor, na katerem je stal nekdanj grad. Grad sam ni potreboval več prostora od kake kmetiške hiše, kar se vidi še sedaj. Proti grajskim vratom so bile stopnjice, po kterih se je hodilo

njem ni dosti tega plina, ki je za dihanje tako potreben.

Dné 12. aprila l. 1875 ob 12. uri 25. minuti vzdigne se „Zénith“ iz Pariza. Ob jedni uri bil je že 5000 metrov visoko nad zemljo. Zračna temperatura je bila 5 stopinj pod ničlo. Crocé-Spinelli je krbel za znanstvena opažanja, Sivel pa za plovitbo. Ob en četrt na dve bili so v višini 7000 metrov; zračna temperatura je stala na 10. stopinji pod ničlo. Gaston Tissandier, jedini, ki se je s tega pota vrnil, pisal si je v tem času v balonu opazke. V pismu na predsednika pariške akademije je objavil te svoje opazke.

Piše tako-le: „Sivel in Crocé sta jako blede, jaz se čutim jako slabega. Jaz diham kisik, in to me po nekoliko oživljuje. Dvigamo se neprestano. Sivel mi pravi: Mnogo imamo še balasta — bi li kaj vrgel? Jaz mu odgovorim, delajte kakor hočete. On vpraša to isto Crocé Spinellia, ta mu z glavo prikima, naj slobodno vrže. Sivel odpre tri vreče peska,

ki so visele ob balonu. Pesek se usiplje na zemljo, a mi se dvigamo s silno brzino. Zdaj se čutim tako slabega, da nisem mogel ni z glavo krenoti, da bi videl svoje sopotnike. Rad bi bil dvignil cev, da bi bil dihal kisika, ali ne morem roke premakniti. Moje oči zró v barometer in vidim, da živo srebro pada od 290 milimetrov na 280. Hočem zakričati: 8000 metrov smo visoko, ali ne morem, jezik mi je popolnoma odvrnil. Oči mi se zapró in jaz se onezavestim. Ob 1. uri 38 minut in ob 2. uri 8 minut prebudim se za trenotek. Balon pada z veliko hitrostjo, jaz odprem vrečo peska, da zmanjšam brzino pada in zapišem: mi padamo, temperatura 8° pod ničlo, barometer 315. Sivel in Crocé ležita brez zavesti na podu ladjice. Ko sem to napisal, spet pridem ob zavest. Nekdo me prebudi, tresoč me za rame. Bil je to Crocé. Vrzite balasta, zavpije, padamo. Jaz tega nisem mogel storiti, ali sem še videl, kako Crocé meče balast. Spet se onezavestim. Kaj se je dalje

godilo, ne vem, ampak mislim, da se je enako olajšani balon še jedenpot dvignol v silno višino. Ob 3. uri 15 minut odprem oči. Balon je padal s strašno hitrostjo, ladjica se jako niža. Vržem se na kolena in potresem Sivela in Crocé-a za rame, ter kričim: Sivel, Crocé, zbudita se! Moja dva druga ležita sklonjena, vsak si je glavo zamotal v plašč. Jaz jima vzdignem glavo in pogledam lice. Strahovito. Sivelovo lice je počrnelo, oči so zaprte, usta odprta ter polna krvi, ravno tako je bilo pri Crocé-Spinelliu.

Balon hiti s silno brzino proti zemlji, izpraznim zadnji dve vreči balasta. Balon dalje pada. Pustim sidro. Ladjica vdari silno ob zemljo, sidro se ne zapne na zemlji, a veter ponese balon dalje. Odprem ventil. Tako dospem ob 4. uri na zemljo.“ — Oba ta nesrečnika so pokopali 20. aprila 1875 na groblju Père la Chaise v Parizu.

(Dalje prih.)

v grad; na obeh straneh vrat so videti tečaji, po katerih so se, kakor v skledah, vrtili hrastovi tramovi. Na višavi za gradom je bil graščinski vrt, s tako visokim zasipom obdan, da ni bilo mogoče človeka po vrtu hodečega videti iz zunanjih, bol nizkih tal. Iz tega gradu so branili grajščaki sebe in podložne kmete, kateri so iskali varstva pri njih. Ustno izročilo pripoveduje, da so nekdanj vrgli panj razdraženih čebel iz tega gradu na sovražne Turke, ktere so jih pošteno opikale in naposled odgnale.

Gotovo je ta prigodba iz starodavnih časov, brž ko ne iz 16. veka. Tedaj je naša kranjska dežela veliko trpela, zlasti spodnji njeni deli; kajti neprestano so jo nadlegovali turški nasilniki. Od l. 1572, t. j. od turške zmage pri Brežicah nad kranjskimi stanovi so prihrule vsako leto turške trope pri Metliki čez Gorjance in so se vsule v treh četah čez Dolenjsko. Jedna je drla proti Ribnici, druga proti Ljubljani, tretja proti Krškemu, ki je bila namenjena na Koroško. Povsodi so požigali, ropali in morili mlado in staro, močne ljudi pa so v sužnost saboj gnali. Od teh turških napadov je le malo sledu. Mokriški grad je še tak tabor; tam je čez rov, ki obdaja grad, most, ktere ga lahko privzdignejo in spet doli spuščajo. V turških napadih je posebno veliko trpel kostanjeviški samostan Cistercienzov (Maria ad fontes imenovan). Zadnji menih iz tega samostana, P. Anguštin Sluga, mi je pravil, da so se enkrat roparji napovedali samostanu. Menihi so se na mnoge načine branili roparjem. Jedenkrat so menihi vse odprto pustili, samostan, sobe, kleti. Roparski glavar reče svoji četi: „Nastavili so nam, odlazimo!“ Spet drugič gre jeden menihov roparjem naproti, menda žrtvaje se za samostan. Ko ga glavar zagleda, ga zgrabi, v stran v goščavo odpelje in ondi ob glavo dene. Na to pa sam obleče menihovo obleko in gre tako preoblečen k svoji četi. Ko njegovi podaniki meniha zagledajo, ga jeden roparjev, misleč, da je res menih, zgrabi in svojemu poglavarju glavo odseka. Odsekano glavo, za lase jo držeč, pokaže četi, ktera strme svojega poglavarja spozna. — Ta zgodba je nad velikimi vratmi še naslikana. Pisatelj teh črtic je na prvi pogled mislil, da je tu obglavljenje sv. Janeza. A grajski oskrbnik mu je iz starih pisem, v arhivu shranjenih, pomen te slike raztolmačil. — Omenjeni cistercijski samostan je bil kot trdnjava vtaborjen, in še sedaj so velika vrata tako močna in težka, da jih sami tečaji ne morejo nositi; zato tečejo po kolescih. Nad velikimi vrati so napravljene votline za streljanje, od zunaj ozke, od znotraj široke (Scharte), kar svedoči, da so menihi napade odbijali s streljanjem. Tudi kronogram nad vel. vratmi priča o teh napadih, glaseč se:

eCCe JanVa CoeLI

non fVres, neC VaLLaChI neqVe Latrones
at IVstI IutrabVnt In eaM,

t. j. Glej vrata nebeška, ne tatovi, ne Vlahi, ne roparji ne bodo skozi nje hodili, ampak (le) pravični.

V ljudstvu je pa vendar še sedaj nek turšk strah, ki je iz tistih grozovitih časov v njem ostal. Ko se govori o Turkih, preleti nek mraz stare ljudi, kateri imajo grozovitosti tistih časov še bolj v spominu.

Iz Štajarskega, 2. sept. (Miklošičeva slavnost pa Slovenci.) Danes se bodo toraj zbrali zastopniki skoro celega slovenskega národa, z vdanim jim ljudstvom vred, na vsikdar domorodnih tleh slovitega Ljutomera, da skažejo posebno

čast še živeči prvi zvezdi slovenskega obnebnja na polji učenjstva, da slovesno praznujejo sedemdesetletnico Slovence Miklošiča. To je dan pomenljiv ne samo za bližnje sorodnike, pomenljiv močno in veliko tudi za národ, iz čegar krila je pošel. — Res, da častiti slavitelj ni pisaril v našem narodnem jeziku slovenskem, in tudi živel dosta med nami, toda deloval je na obširnejšem polji v nemški besedi za Slovanstvo, napravljaj o vseh njega odnošajih študije tako temeljite, da ga ne le mi, marveč ves slovanski svet imenuje — svojega. „Slovan gre na dan“, dasi tudi le po borbi uma svitlega meča, in mi Slovenci, zaničevani že tako dolgo, smemo tudi biti hrabro ponosni na to, da se je med nami narodil tak veleum!

Toda, kaj govorim: „ponosni“? Slovenec je še tam, kjer nasprotnikov nima, preveč popustljiv, v okrajih, kakor v našem pa, kjer je prevladan, je navadno le pohlevna ovca. Enerzi je treba je Slovencem dosti več, pravcate enerzi je. Kam bomo prišli, ako bomo le sami med seboj še zdaj pa zdaj ktero domačo rekli, na lastne posle in mimoidoče ljudi pa le nemški govorili?! Naše mesto še nima toliko slovenski neznajočih ljudi, kakor se pri prvem pohodu po ulicah misli, vsaj doboče človek tudi od tolikih še domač odgovor, ki bi lahko tvorili ognjišče narodne prebuje, da so enkrat za domorodno stvar zavedni. Mi, ki smo domači, pa v manjšini, moramo posebno tam, kjer smemo, le naščino govoriti, se drug drugzega, če tudi po stanu različni, ne sramovati, pred vsem pa biti vsem v neomadeževanem slovesu ali časti. „Talentov imamo že dosta, le značajev bi še potrebovali Slovenci“, pisal je pisatelj o priliki Jurčičeve smrti v „Kresu“ in pravo je zadel! Kaj nam pomaga n. pr. če tudi kateri domoljub za domovino kje še toliko stori, ako pa ne zna prebujenemu zarodu z lepim vzgledom svetiti, ako je, kakor nanese prilika, sedaj národen, sedaj breznačajen, t. j. nemčursk, ako sam, komaj ko tujca ali potujčencea zapazi, že v tujščini na-nj govori in nemara pri njem še čez lastno napravo, lastno prepričanje ktero reče! Da se tako med nami godi, zato imamo izgledov več nego dovolj, in tužna nam majka, če bi to še dalje trajalo, toraj ne tako, dragi rojaki, Slovenci! Mi vsaj vemo, da smo v svetu nekaj že postali, mi vemo kaj imamo biti, in ker vemo to, pa smo maleni po številu, bodimo „ljudje“, bodimo pred vsem značajni, neomadeževani.

Slovenci smo katoliški veri vdano ljudstvo in kot taki tudi ostanemo. V našem mestu pa, kjer biva med nami vera le morda še v kakem nizkem, ubožnem sreč, ostanemo mi tudi od večje množice poltenosti in grešnemu razveseljevanju služužih ateistov nepremagljivi, samo če znamo vsikdar visoko k nebu držati zastavo: vera in narodnost, kajti za Slovence je oboje potrebno; brez vere je ne bo vstrajnosti, brez narodnosti pak ne krepostnega, vljudnega in gostoljubnega obnašanja, ktere pa so prvi pogoj življenja sreče ne le posameznikov, marveč velikega družbinskega življenja. Silno potrebno pa je tudi, da Slovenci živeči na deželi svoje brate, zlasti večje podvzetnike, kakor knjigarje, založnike itd. čvrsto podpirajo; „vsi za enega, eden za vse“, tako neka poslovice veli, in sreča nam, če to pri nas v dejanje stopi. — Vsaj znano je že, da človeku, danes hotečemu poznavati svet, ni treba drugzega, kakor stopiti v kako nemčursko mesto, pa bo zlasti med naraščajem naletel na toliko

neoliko, da je še naša kmetska deca ne pozna, in vsak tak bo s polnim prepričanjem klical: beži, beži daleč od mene proč ti razupita „kultura nemška“!

Domače novice.

(*Veseli dogodek*) praznoval se je v Ljubljani, kolikor mogoče slovesno. Ob dveh jeli so z grada mogočno topovi grometi in ljudstvo pri prvih treh strelah skoraj iznepokojeno, jelo je radostno in zvedavo šteti. Ko so došteli 21, in je na gradu vse tiho postalo, donelo je po vseh javnih lokalih, kolikor so nam priče dopovedale, soglasno: „Bog jo poživi!“ — Požarne straže ljubljanska, iz Viča in tovarne za tabak imele so popoldne svoj „lepi dan“ pri Kozlarji na vrtu. Pri tej priložnosti menimo opraviti le svojo dolžnost, ako mestne godbe omenimo, ki je ves čas same slovanske svirala. Začela je svoje kratkočasno in prijetno delovanje z „Naprej zastava Slave“; največje pripoznanje doživeli so pa hrvaški: „Oj Banovci!“ Manj spomina vreden zdel se nam je nemški govor jednega kolovodij požarne brambe in želeli bi mu bili več konsekvence, zlasti pa logike. Sè začetka povdarjal je, da je odbor brambovec semkaj poklical zato, ker se je danes cesarski hiši porodila nadvojvodinja, koj na to pa temeljito razlaga, da so se radi tega zbrali, da zapijo „Trinkgeld“, ki so si ga v cesarskih dneh s tem prislužili, da so v občno zadovoljnost pomagali javni red vzdržavati, ali konečno pa zopet trdi, da jih je le porod v visoki cesarjevičevi rodovini semkaj sklical. Nam za govor ni čisto nič, kajti slišali smo že mnogo boljših, ali ležeče je nam na tem, da se bo v tem društvu samo po sebi delalo na to, da, ako se napija presvitli rodovini cesarjevi, ni treba na komando „hoch“, in le zopet jedino „hoch“ upiti, kakor se je ravno včeraj pokazalo. Jedva odkričal se je trikratni „hoch“ in odsvirala cesarska pesem, zaoril vam je iz ust požarnih brambovec tak navdušen in vstrajen „živio“ brez komande, da se je v pravem pomenu besede zemlja tresla. To nam očitno kaže, da je tukaj zdravo jedro v nezdravi lupini! Nemške komande pri slovenski požarni brambi nikakor ne moremo potrebovati, in kakor so se po javnih sprehajalščih pod Tivoli javni napisi slovenski napravili, tako se mora nemška komanda tukaj odstraniti. Ako se vodje in četovodje privadijo našemu jeziku, dragi so nam, ako ne, naj odstopijo, in drugi stopili bodo na njihovo mesto sè slovensko besedo! Jedro je izvrstno, to nam je jamčil včerajšnji gromoviti „živio“, „brez komande“, le lupina mora se preobraziti, ta ne pristojna beli Ljubljani! — Pri večerni razsvetljavi odlikovala se je osobito po lepem razsvetljeni in nekih rasobešenih domačih, avstrijskih, državnih in belgijskih zastavah večinoma cela Ljubljana, da si tudi so bile nekatere hiše, ravno kjer nekteri bolj zagrizeni nemškutarji spè, v pravi „egiptovski temi“.

(*Bakljada s serenado vred*) bo drevi ob osmih. Svetili bodo „Sokol“ v društveni obleki, pred poslopjem deželnega predsednika g. barona Winkler-ja pa bodo peli čitalnični peveci.

(*Ogenj.*) Danes zjutraj okoli štirih zbudil je grajski čuvaj sè dvakratnim strelom prebivalce. Gorelo je Kalanovo posestvo za Nuškovo vojašnico v Trnovem. Požarni bramboveci bili so odmah na nogah.

(Na mnogovrstna vprašanja naših prijateljev), kako se godi ranjenemu gospodu katehetu K., odgovarjamo, da nenadno dobro, gospod je vrlo hitro okreval in bo kmalo posteljo zapustil.

(Notranjska svečanost v Postojni) se je vršila včeraj ob precēj obilni vdeležbi gospode in ljudstva od vseh strani v prav lepem redu, akoravno je zvečer tamošnja požarna straža demonstrirala s „hoch“. Nadrobnejega poročila pričakujemo.

(Ljubljana) je tako plitva postala, da bi jo skoro povsod lahko prebredel otrok. Zato je pa tem grji pogled po bregovih, kjer se povsod kažejo kanali s svojo oštudno in smrdljivo vsebino, ki erli iz njih in se pari na solne. Pač dá magistrat te kraje pridno posipati s peskom, napojenim z ogljeno kislino in vitrijolom, pa to pomaga le za kratek čas. Čuda, da se o tej hudi vročini iz vsega tega ne izemimo kaka bolezni. Prav treba je toraj obilnega dežja, da poplakne vse to in napolni strugo zopet z vodo.

(Požarne brambce), ljubljanska, ona iz tovarne za tabak in ona iz Viča imele so na Angeljsko nedeljo v nunske cerkvi sv. mašo ob 8. uri.

(Tatu), ki je po „Starem trgu“ v poslednjih dneh ponoči svojo umetnost izvrševal, prijeli so redarji v petek ponoči za škofijo, kjer si je ravno iz Andretove prodajalnice ob Ljubljani nekaj salam po najnižji ceni nabrali hotel. Oborožen je bil s sekiro, katero je prvi hip proti redarjem dvignil, in jo zopet povsod, ko ona dva po sabljah sežeta. Govori se, da je to tisti ptiček, ki je o cesarskih dneh več žepnih ur pod Turnom pri ljudski veselici pobral. Ime mu je Brunček. Spravili so ga na „Žabjek“, kjer ga vže dobro poznajo.

(Pri prvem vežbanji kolone „rudečega križa“) predaval je gospod vojaški višji zdravnik dr. Slava v jako umljivem priprostem jeziku najpotrebnejše reči iz anatomije. Predavanja trajala bodo 7 nedelj in veterani so navdušeni za novi posel, posel ljubezni do bližnjega. Konečno imeli so tudi praktične vaje, kako treba ranjene ovezovati, arterijam in venam kri vstavljati, in drugo potrebno. Sedaj dosegli bodo veteranci še le svojo praktično stran in pri tej priložnosti ne moremo si kaj, da ne bi globoko obžalovali tistih zlovoljnih in hudobnih ljudi, ki veterancem odgovarjajo, da ne bi pristopali k „rudečemu križu“.

(Črno-rudeče-rumeni) trakovi še niso zginili. Včeraj jih je bilo videti zopet precej in ne le na prsih naših nemškutaric in „nemk“, marveč postavljale so se ž njimi tudi tiste „damice“, katerim pravijo „večerni in ponočni metulji“. Nemskute toraj niso več same s tem kinčem, ampak imajo že tovaršice. Prosit!

(Nasledki škandalov o cesarjevih dneh.) Poročali smo že, da je tisti P., ki je bil pri škandalu na travniku pod Turnom vdaril mestnega živinozdravnika g. S., zato obsojen na 10 gld. kazni; poročali smo tudi o obravnavi pri tukajšnjem okrajnem glavarstvu zoper železničnega uradnika K., ki je skoval nesramno zabavljico „Sokolom“ in duhovščini, a razsodba nam ni še znana. Obsojen je bil pri deželni sodnji na 6 mesecev ječe tudi tisti malovredni človek, ki je na cesti pod Štepanjo vasjo napadel neke nemškutarje. Obsojen je bil na 8 dni zapora pri okrajni sodnji tudi mladi obrtnik P., ki je v „Zvezdi“ gospodični K. strgal črno-rudeče-rumeni trak s prsi. V četrtek 6. t. m.

pa je pri okrajni sodnji obravnavo zoper nemškutarje: Konsehegg, Mallitsch in Achtschin zavoljo ponočnega razgrajanja pred gostilnico „pri južnem kolodvoru“ in žuganja mestnemu stražniku z velikim psom, o čemer smo svoj čas poročali.

Razne reči.

— V Monakovem izumil je neki g. Schilling rakev (mrtvaško trugo) s pripravo, ki človeka obvaruje zadušenja, ako bi ga mesto smrti le mrtvaški krč prijel in bi živega zakopali. Na kaj špekulativnost pač vse ne misli!

— Kolera širi se, kakor avstrijski konzul iz Bombaja poroča, po Indiji. Meseca julija pomrlo jih je vsak teden po 49, sedaj umrje jih pa že po 100. V posameznih okrajih pobrala jih je: v Khandeshu 1340; v Ahmednaganu 599; Sholapuru 300; Puni 196; Thauri 195; Nasteku 111; Satani 69; Balgauni 16 in Una-Suratu 12. Tudi iz notranjih krajev novine dohajajo, da se kolera širi.

— Strašna nesreča prigodila se je na progi ruske železnice Charke-Nikolajev. Tamkaj namreč omenjena železnica z Azovsko nekaj časa vsopredno teče. 12. t. m. peljalo se je iz Charkova mnogo ljudi. Neki ženski, ki je pri oknu gledala, se je zdelo, da jim pride vlak po ravno tistem tiru nasproti. Žena začne vpiti: Joj mene, vlak nam nasproti dere. Vse nas bo strlo! Ljudje so začeli duri odpirati in venkaj skakati. Vlak je res nasproti, toda le mimo prifrčal in nič manj, kot dvajset ljudi razmesaril na tiru, kamor jih je nesrečna žena izvabila.

Telegrami „Slovenca“.

Laksenburg, 2. septembra. Cesaričina Štefanija ob 7. uri 15 minut srečno porodila nadvojvodinjo. Mati in dete počutita se dobro. Slovesen krst bo 5. t. m. ob eni uri popoldne v Laksenburgu.

Dunaj, 3. sept. Danes je bila slovesna seja mestnega starešinstva zavoljo srečnega poroda cesarjevičine, odprl jo je župan s patrijotičnim ogovorom. Navzoči so trikrat navdušeno zaklicali „hoch!“ Župan podal bo cesarjeviču umetno napravljeno adreso, cesarjevičini podarovan bo dragocen naročni obroček. Župan s svojima namestnikoma je povabljen k slovesnemu krstu v sredo, ko bodo mestna poslopja praznično okinčana z zastavami, razsvitljena, gojenci mestne sirotišnice pa bogato pogosteni. V spomin na veseli dan odločilo se je 50.000 gld. za osnovo zavetišča otrokom revnih starišev, ki bo dobilo ime „Štefaneum“.

Dunaj, 3. sept. O polnoči je nastal velik vihar, ki je podpihal popoldne nastali požar na „Rossauerlande“. Kot zvoniki visoki plamen razsvitljal je na široko obok. Pogorela so štiri obširna skladišča lesa s poslopji vred. Vse požarne straže dunajske in okolične prihitele so na pomoč, tudi veliko vojaških čet, ki so skušala zadušiti požar in rešiti hiše nevarnosti razpostavljene, zato so tudi izseljevali prebivalce. Požar je zdaj vstavljen, pa bi utegnili še nekaj časa trajati, da bo zadušen. Nekaj ljudi je ranjenih. Gasi se neprenehoma. Ob 6^{1/2} uri zjutraj prišla sta cesar in nadvojvoda Albreht na pogorišče in se tam mudila dalj časa. Policijsko pozvedovanje ni še končano, vendar je gotovo, da ni

bilo zažgano iz hudobije. Vse zaloge lesa so bile zavarovane. Ponoči nastal je tudi na južnem kolodvoru požar med zalogami lesa in slame, pa je bil po dve uri trajajočem gašenji zadušen.

Dunaj, 3. sept. Princa Orleanska podala sta se danes opoldne v Gmunden. Toraj se ne bota vdeležila slovesnega pogreba Chambordovega v Gorici.

Gorica, 3. sept. Truplo Chambordovo dospelo je sëm ob pol osmih. Ob četrt na deset prišel je cesarjev namestnik knez Thurn-Taxis; na to se je vzdignil pogrebni spreved. V vozovih s šestimi konji peljali so se cesarjev namestnik, veliki vojvoda Toskanski, vojvoda Parmazanski, francoska deputacija, deželni namestnik, potem vojaštvo, civilni dostojanstveniki, korporacije, deputacije iz vseh krajev Francoske z zastavami in venci. Rakev so v stolni cerkvi pestavili na oder (katakalk). Nadškof Zorn opravil je slovesno mrtvaško mašo.

Szigetvar, 3. sept. Sinoči se je zbralo silne trope ljudi, ob enajstih so bili prvi nemiri. Rzasajalci so grozno veliko razdžali; eden izmed njih je ubit, štirje hudo ranjeni. Iz Sziklosa prišli so vojaki, danes jih pride še več.

Berolin, 3. sept. Sinoči ob 10. uri drknil je nagli vlak na kolodvoru v Steglicu skoz množico ljudstva, ki je hotelo z osebnim vlakom vrniti se v Berolin in stopiti na vlak na nepravni strani. Ubityh je 18 moških, 17 žensk in 4 otroci, 5 hudo ranjenih. Število manj ranjenih ni še znano.

Listnica vredništva.

Dopis „iz Trsta“ 24. avgusta smo odložili, ker se, dokler molči, radi ogiblamo prepira, sedaj pe, ko je „Edinost“ št. 70 v dopisu s Trsta prinesla enake vesti, je menda stvar poravnana. — Č. g. F. P. v K.: Spis hvaležno sprejeli, ter pride o priličnem času na vrsto. Tudi tukaj smo te misli, da ne gre molčati pri navadah, ret. razvadah našega ljudstva, da se nam ne bode očitalo: molčali ste, ko bi bili imeli govoriti. — drugo ni v naši moči. — G. dopisniku iz Hrvatske: Z neizprosljivo logiko pobijate svojega nasprotnika, a ne zamerite, ako moramo tu in tam kaj okrajšati, saj veste, kdor resnice gode, mu gosli na hrbtu razbijejo.

Dunajska borza.

1. septembra.

Papirna renta po 100 gld.	78 gl. 35 kr.
Sreberna	78 „ 95 „
4% avstr. zlata „renta“, davka prosta	99 „ 55 „
Papirna renta, davka prosta	93 „ 25 „
Ogerska zlata renta 6%	119 „ 25 „
„ „ 4%	87 „ 40 „
„ „ papirna renta 5%	86 „ 10 „
Kreditne akcije	160 gld. 293 „ 10 „
Akije anglo-avstr. banke	120 gld. 108 „ 25 „
„ avstr.-ogerske banke	836 „ — „
„ Länderbanke	108 „ 50 „
„ avst.-ogers. Lloyd v Trstu	646 „ — „
„ državne železnice	322 „ 75 „
„ Tramway-društva velj. 170 gl.	231 „ 50 „
Prior. oblig. Elizabetine zap. železnice	107 „ 30 „
„ Ferdinandove sev.	104 „ 75 „
4% državne srečke iz l. 1854	250 gl. 120 „ — „
4% „ „ 1860	500 „ 133 „ 20 „
Državne srečke iz l. 1864	100 „ — „
„ „ 1864	50 „ — „
Kreditne srečke	100 „ — „
Ljubljanske srečke	20 „ 23 „ 50 „
Rudolfove srečke	10 „ 20 „ 25 „
5% štajerske zemljišč. odvez. obligac.	103 „ — „
London	119 „ 85 „
Srebro	— „ — „
Ces. cekini	5 „ 65 „
Francoski napoleond.	9 „ 50 „
Nemške marke	58 „ 40 „

Duhoven v pokoji

dobi primerno službo v Čateži pri Zaplazu. Več o tem pové cerkveno predstojništvo v Čatežu, pošta Trebnje (Treffen). (2)